

I. N. S. S. T.  
XPH ΣΜΟΛΟΓΙΑ;  
*seu de*  
ORACULIS  
Dissertatiuncula,

Quam

Indul tu atq; permis su Amplissimi Col-  
legii Philosophici, in Svecorum inclita,  
quæ Upsaliæ est, Academia,

P R A E S I D E

Viro Clarissimo,

M. JOHANNE COLUMBO,  
Poësios Professore Ordin.

Avunculo ac Promotore suo  
pl. honorando,

exercitationis gratia,  
publico candidorum examini sistit

S. <sup>z</sup> R. <sup>z</sup> M. <sup>tis</sup>  
beneficiarius

JONAS COLUMBAGRIUS  
Vesm.

In Auditorio Gust. Maj. ad diem 12 Junij  
Anni 1684.

HOLMIÆ,

---

Typis Joh. Georg. Eberdt.

Reverendissimo in Christo Patri ac Domino,  
**D. CAROLOCARLSSON,**  
**S.S. Theologiæ Doctori celeberrimo,**  
 Vesmanniæ & utriusq; DaleKarliæ Epi-  
 scopo emineatissimo &c.

Mæcenati summo ,

ut &

Pl. Reverendis, Præclarissimis & doctissimis Viris  
 ac Dominis ,

**M. HENRICO M-**  
**RÆO**, Arosiensium  
 Past. & Archipræposito  
 Laudatissimo ,

**M. GEORGIO GEZE-**  
**LIO**, Ecclesiæ Husbyensis  
 Pastori dignissim ,

**M. JOHANNI SEVAL-**  
**LIO**, S. S. Theol. Lectori,  
 & Ecclesiæ Hubboëensis  
 Pastori vigilantissimo ,

**D. NICOLAO Apo-**  
**man**/Scholæ Trivialis, quæ  
 Ar osiæ est, Rectori fidelissi-  
 mo , fratri suo carissimo ,

**M. JONÆLILLE**,  
 Pastor in Ronungshol-  
 men/eiq; annexa Soll-  
 na / Nutritio suo  
 optimo ,

**D. DANIELI LIND-**  
**BERGIO**, Pastor in Lin-  
 desberg meritissimo ,

**D. LAURENTIO RA-**  
**BENIO**, pastor in Vårga-  
 ptine merito , affini  
 suo honoratissimo ,

Patronis, mæcenatibus & Evergetis reverenter su-  
 spiciendis, has qualescunq; ingenii sui primiti-  
 at in templa eorum grati animi submisæ inscribit

J. C.

**E**usebiæ Doctor simul, ac placidissime Præfus;  
Arhusiæ qui nunc Oracula vera tueris:  
Ante iuas Cathedras ausim quod ponere fœtum  
Ingenii tenuis, meq; hoc præbere molestum  
Ignoscas, oro: nimis est indigna, fatebor,  
Nomine iam claro charta hæc tenuisq; ruding;  
Alt quam sis facilis, celeberrime Doctor, & illos,  
Submissa querunt qui vestrum voce favorem,  
Quam foveas, semper nostras perducit ad aures  
Inclita fama, volans etiam huc ad Palladis urbem,  
Nostra igitur svadet nobis Meliconis alumna  
Hocce dicare Tibi, videns quod fronte serenâ.  
Sic prodeſſe diu multis clementia cœli  
Dicit Tibi, sic vigeas, vivasq; in Nestoris annos,  
Incolumnis, ſophes, tutusq; a sorte maligna:  
Gloria ſic magni florebit magna Jebovæ,  
Tutaq; noſtra ſalus erit, & bona plurima crescent.

**V**osq;, Viri clari, decorat quos myſticus ordo,  
Et patris æterni iuſſorum cura fidelis.  
Hanc tenuem pariter vobis inscribere opellam,  
Audeo, ſollicitans precibus, placido quoq; vultu  
Accipiat eam: Gratiæ cum pignoramentis  
Sors meliora neget conatibus aspera noſtriſ.  
Sed placeant vobis quamvis indigna; viciſſim  
Pro veftra fundam calidifima vota ſalute:  
Sospitet ut ſummum vos ſemper Numen ab altis,  
Longaq; det vobis felicis tempora vitæ,  
Materiemq; pie laudis, cumulumq; bonorum:

## PRÆFATIO.

**M**iraberis forsan, B. L. hoc argumentum aggredi me voluisse, quippe quod in almo hoc ē Athenæo nostro semel iterumq; ante, & quidem longe, sine dubio, felicius disputatum est: ita enim comparatum est illud quod frequentius tractatur, ut crebra repetitione exuat gratiam: nam, ut Poëta canit:

Occidit miseris crambe repetita  
magistros.

Verum, etiam hoc certis circumscribendum esse limitibus, ulteriusq; non extendendum quam ad ea quæ per se inepta nimiumque aversis Musis & charitibus tentata sunt, non dubito. Itaq; potius illud dīs nō regis rōnādōr locum in hoc argumēto spero habere; quod enim per se cognitus pulcrum & præclarum est, id si vel decies repetatur, nihil tamen minus aliis, præsertim vero candidis dextreg; judicantibus placere solet. Quonominē si non laudari ing; totum approbari, omnino tamen à te, B. L. excusari poterit hoc institutum m̄um, quod tanto facilius abs Te factum iri spero, quaenatio, nescio quo casu, difficilior mihi, elaboreanti

ranti hoc, fuerat occasio cognoscendi id an-  
rea in medium prolatum esse. Accipe igi-  
tur, B. L. has qualescumq; studiorum meo-  
rum primitias eo, quo par est, vultu, ignosce q;  
quod mihi neq; temporis, neq; idoneorum  
satis librorum, nec deniq; rerum aliarum,  
inq; iis ingenii tenuitas permiserit amplif-  
simum hoc, inq; tota antiquitate longe cele-  
berimum argumentum pro dignitate sua  
diducere atq; elaborare. Plura non addo,  
Tua, benebole Lector, fretus aequitate; &  
ne prolusio sit ipso ludo prolixior. Ad vo-  
ta potius & preces me convertens. Deum  
veneror supplex, ut clemens & propitius te  
seruet, omnibusq; bonis augeat, quisquis hac  
oculo legis non rigido aut severo; mihiq;  
hac incepta velit feliciter procedere.

S. I.



Um receptus plerisq; erudi-  
ditis mos circa nomen i-  
psum examinandum, legis  
propemodum vim indu-  
rit, & nominum trutina-  
tio, secundum nonnullos, sit principium e-  
ruditionis nostræ, ideo cognitionem nomi-

nis prætorire, nec mihi integrum esse puto.  
Ad Etymologiam igitur, quæ primum in ex-  
amine vocabuli se offert, quod attinet, cuivis  
in conspectu esse poterit, natales vocis Ora-  
culi ex Latio petendos esse; dicitur enim Ora-  
culum ab ore vel orando, Cujus derivationis  
ratio patet tam ex Cicerone (a): *Oracula ex eo*  
*appellata sunt, quod inest in his Deorum oratio,*  
quam etiam ex Seneca (b): *Oraclum est vo-  
luntas divinae hominis ore enunciata.* Scilicet ut  
à potum, inquit Beaman (c) poculum, ita ab  
Oratum Oraclum i.e. dictum ore pronunciatum,  
id enim, (c) (si tamen idem Beaman sequendus  
est in hoc) prima notione significat. Postea vero  
 $\chi\zeta\chi\eta\nu$  Dei responsum vel effatum oris DEI  
denotat. Ad eundem modum etiam Græci  
 $\lambda\acute{e}g\mu\nu$  à λέγω derivant.

## §. II.

Varia apud varios tam veteres quam re-  
centiores est acceptio vocis Oraclii. 1. Ma-  
gistri Vet. Hebraeorum, ut jam alii notarunt,  
quadrifariam hanc vocem sumebant, quem-  
admodum & ii quatuor habebant oraculo-  
rum genera, scilicet Urim & Thumim, Spi-  
ritum Sanctum, Prophetiam, & Filiam vocis.  
2. Oracli nomine quoq; venire solet celebre  
ac divi-

(a) Top. c. 20. (b) I. i. Controv. præf. p. m. 66.  
(c) de Orig. Lat. ling.

ac divinum alieujus viri dictum, quale illud  
M. Catonis: *Homines nihil agendo male agere*  
*discunt.* Èà ratione quoq; Lipsius (d) illud  
Sallustii ad Cæsarem oraculum appellat: *Suus*  
*cuiq; animus ex conscientia spem præbet.* Hinc  
etiam adagium natum videtur: *Oracula loqui*  
Gr. *χειρομάς λαλεῖν;* Sic autem dicuntur,  
qui certa & indubitata loqvuntur. Vid. Erasm.  
adag. 3. Oraculum etiam dicitur quod quis  
in somniis nobis denunciat, cuius exemplum  
est apud Cic. (e) *Exposui somnii & furoris ora-*  
*racula.* 4. apud sacros Scriptores τὰ λόγια  
ἢ Θεῶν non raro sic appellantur, quod ex o-  
re quasi Dei profecta sint, unde Erasmus lo-  
cum illum Rom. 3. v. 2. per *Oracula Dei* ver-  
tit. 5. Mythologi per Oracula metonymice  
religionem designatam volunt: Unde Sabi-  
nus (f) ait: *Themis fngitur Oraculorum i.e. re-*  
*ligionis præses; uam ratio in natura statuit esse*  
*Deum & pietatem erga eum calendam.* 6. Sigo-  
nius ostendit(g) arcæ fœderis operculum pro-  
pitiorium & Oraculum appellari. 7. Por-  
ro etiam templum illud sive locus ipse (Græ-  
ce *χειρονεον*) in quo Oracula eduntur hoc no-  
mine venit.. Unde Perottus (h) *Oracula*, in-  
quit, *qua modo templum significant, in quo ro-*  
*gantur danturq; responsa.* 8. Etiam vox oracu-

## A 4

li ad-

(d) 1. Polit. c. 5. (e) l. 1, de divin. (f) ad lib. I. Met.  
Ovid, (g) de Rep. Heb, l. 2, c. 3. (h) Cornet.

li adhiberi solet pro ipso idolo, quod Numinis loco colebatur. ut apud Liv. (i) fanum est ibi Apollinis & Oraculum. 9. Frequentius vocabulum oraculi ponitur pro responso à Diis gentilium dato. Exemplum unum è Virgilio (k) adductum sufficiat:

*Suspensi Eurypylum scitatum Oracula Phæbi  
mittimus.*

Hoc autem præcipue sensu nos in præsens age-  
re de Oraculis, cuvis ex sequentibus mani-  
festum esse poterit.

### §. III.

Dicuntur oracula alias communiter re-  
sponsa Deorum, Svetice Gude o swar. Nec  
desunt alia nomina ἱστορικά: appellantur  
enim fata, ut apud Justin. (l) Vetera Macedo-  
nia fata, quæ cecinerant &c. Dicuntur etiam  
fortes, idq; Synechdochice potius quam ab-  
usive, ut tamen vult Servius ad illud Virgilii  
(m):

*Non patro ex adyto sortes.*

Eadem appellatione occurrit apud Cicer. (n):  
*Sors illa edita est Cræso &c.* Hinc Apollo sor-  
tilegus. *Spiracula* etiam dici notant eruditii ad  
Symmachum, nisi potius loci descriptio est.  
Vid. Virg. (o) & Turneb. (p). Græci etiam

variis

(i) l. 38. 13. (k) l. 2. Aeneid. (l) l. 7. c. 6. (m) l. 7. Aeneid.  
v. 269. (n) de divinat. (o) En. 7, v. 568. (p) Advers. l. 27. c. 28.

variis hæc insigniunt nominibus, quorum tam  
en præcipua sunt: Χειρομόνια, Χειρωδίαι,  
Χειρωδημάται, μαλεύμαται, θεοπέπται,  
θεοπίσμαται, θεοφαται. Quorum tamen  
quædam uolum & commodum hominibus  
hoc modo concedi putatum simul ac respon-  
dendi modum, quædam vero cauissam effi-  
cientem & dignitatem hujus sermonis respi-  
ciunt. Quæ tamen omnia siccō veluti pede  
transire jubet proposita brevitas.

#### §. IV.

Hic quantum ad vocem ipsam præ-  
missis, ad definitionem realem, seu, si ma-  
vis, descriptionem progrediamur, quam ta-  
lem cum Peucero (q) exhibemus: Oracula  
fuerer responſa data sc̄iſcitantibus in locis à Diabo-  
lo obſeſſis, vel à dæmonibus iphis, voce, ſonniis,  
geſtu nūtive aliquo ſtatuarum, ſonitu, tinuitive  
aut aliis huiusmodi, vel ab hominibus Diabolico  
ſpiritu afflatis, qui iunc cum de proposita queſtio-  
ne responſa danda erant cum vehementi impetu &  
horribili ſonitu, ex ſpecubus eliſus in rātes irru-  
bat, impletosq; & in furorem actos ita conuicte-  
bat, ut præ timore palpitatione q; artuum omnium  
nec conſisterent se conuinere poſſent. Dicimus  
fuſſe responſa, indicantes eo ipſo jam oracu-  
la iſta, ut infra, volente Deo, oſtendetur,

A f

conticere.

(q) de Orac, fol. 133.

conticere. Caussam efficientem facimus Diabolum seu dæmones (non enim jam ex opinione gentilium, sed prout res vere fuerat, loquimur) quod jam antequam ulterius progredimur, probandum erit.

§. V.

Non existimo me multis necessum habere stolidam illam gentilium hac de re opinionem refutare, putantium nempe verum Deum, quem prælucente ipsis lumine naturæ cognoverant, hæc edidisse responsa; hoc enim falsissimum pariter ac absurdissimum esse patet exinde, quod per ea prolata sint, ita comparata, ut sæpius fierent in detrimentum honoris ejus. Cæterum nec vero potest esse simile, imo ne quidem sine summa absurditate cogitari dicive, Deum, qui non tantum bonus & verus, sed & ipsa Bonitas & veritas est, ita decipere voluisse homines, uti per oracula factum esse constat. Nec in castra eorum descendere sustinemus, qui huic, quicquid est negotii, caussas mere naturales assignarunt. Non negat quidem magnus ille Vossius (r) edita esse nonnunquam oracula ex humana quadam solertiâ, eam tamen sublevatam & adiutam esse solertiâ Diabolicâ, addit, cum multa prædixerint vates isti, ad quæ nulla ratione humana

(r) Idoli. gent, 1, 1, c. 6.

humanæ mentis acumen pertigisset. Hinc Aristotelis rerum alioquin felicissimi promicandi super hac re sententiæ album addere calculum non possumus: quippe qui humor i melancholico seu atræ bili, ostendente itidem Vossio (§) divinationes istas tribuit, bac enim abundantes, ait, ingenio magis valent, eo quod acri monia hujus temperamenti contrahat spiritus, ut obscura difficultaq; melius perspiciant. Sed respondet Vossius se non diffiteri hoc in iis locum habere, quorum notitia à sensibus dependeat: at dispar, inquit, est ratio in iis, quorum cognitio aliunde originem trahit. Nec Plutarcho suffragari possumus, cuius itidem opinionem examinat Vossius: Is enim cum nonnullis aliis caussam maluit in vapore quodā terrestri constituerē sole educēto, inq; corpus bene temperatum accepto mente inq; humanam concitante. Quod autem oracula defecerint inde arcessunt, quia terra vi ejus paulatim evanescente, tandem quasi effœta ejusmodi exhalationes mittere desierit. Sed mirum, ait sapius nominatus Vossius, cuiusquam paulo cordioris animum in tam frivolis potuisse acquiescere. Nam ut ijs hoc concedamus, mentem posse humanam ab vaporibus ejusmodi concitari: Unde, quæso, evincent vim aliam habere quam ut quæ prius sciant homines, subtilius vel disertius promant? Quomodo Poë-

(§) ibid,

tæ, ubi

tæ, ubi paulum se consperserint flore Liberi patris, melius solent poëtari. Quare cum Aristoteles & Plutarchus nihil melius potuerint adferre; Sic colligimus, neutiquam in naturâ inferiori subsistendum; sed ad surgendum esse ad caussas superioris naturæ, quales sunt dæmones. Conf. Voss. (t).

### §. VI.

Prætereuntes jam brevitatis caussa aliorum opiniones, acquiescimus in hac Vossii aliorumq; bene multorum sententia, dicentium, dæmonibus, ut reliquæ omnis superstitionis ita & Oraculorum adscribendam esse causam, vocabulo dæmonis strictius, quam apud gentiles scriptores, accepto, ita nempe ut diabulos denotet; nam bonis angelis tale quid minimè imputari potest, quippe quorum studia omnia bona sunt, adeoq; nec honorem Dei lædunt, nec homines decipiunt, ut luce meridianâ clarius est hic factum esse. Relinquitur ergo Diabulos edidisse oracula, quod fecerunt vel ipsi seu inmediate, vel per homines seu mediate, unde in definitione addimus: vel à dæmonibus ipsis, vel per homines afflatos spiritu diabolico.

### §. VII.

Dicimus præterea in definitione voce, gestu, nutu, &c. edita esse oracula. Voce ea exhibi-

(t) ibid.

exhibita esse, clarissimum est, id enim ex plurimis responsorum exemplis patet. Nutu etiam duntaxat multa oracula data esse a Diis paganorum b. Freinshemius (u) ex Diodoro, Herodoto &c. ostendit, ut e. g. oraculum Hammonis; quamvis nonnulla Hammonis, oracula Boissardus referat voce redditum, ut ibidem ostenditur. Huc etiam gestus pertinere posse videntur. Præterea addimus *tinnitu* &c. nam cum oracula consuluerentur, gravitinnitu musico omnia perstrepebant, ne ea consulentes male auspicatis vocibus turbarentur, vid. Boxhoorn. (x) Dicimus etiam *in somnijis*. Hoc infra patebit exemplo oraculi Amphiarai. *In furorem ados* legitur ibi præterea. Nunquam enim sine furore, sineq; perturbatæ & aberrantis rationis eversione prodebat oracula *oi θεομάνθεις* raves, si Peucerum (y) sequimur. Reliqua quæ in hac descriptione habentur, spero lueem esse foeneratura passim ex iis quæ infra dicenda veniunt.

### §. VIII.

Ad incunabula oraculorum primamve originem seu tempus quod attinet, haud certo constare ait Peucerus (z) quo primum cœperint tempore, aut quando illas quasi ar-

(u) in Curt. l. 4. (x) in orat. ejus. (y) de theomania non longe ab initio. (z) de orac.

ces regni sui constituerit & aperuerit velut tem-  
pla professura ac celebratura religionem ac cultus  
divinis contrarios Diabolus veritatis & glorie Dei  
hostis. Cæterum Herodotus (a) hâc de rea-  
gens duas recitat fabulas, alteram ex narra-  
tionibus sacerdotum Ægyptiorum, alteram  
vero ex annotatis antistitum Dodonæorum.  
Prior fabula ita se habet: Narrabant, inquit,  
sacerdotes Jovis Thebani duas feminas, quæ essent  
sacerdotes, Thebis fuisse abductas. & harum u-  
nam in Libya fuisse venundatam, se audivisse, al-  
teram in Græcia: atq[ue] has feminas esse quæ primæ  
apud has dictas oracula constituissent. Hanc ve-  
ro fabulam pro commentitiâ & nullam veri  
speciem habente non semel citatus Peucerus  
habet, sine dubio quod ipsi hi sacerdotes fate-  
antur nunquam invenire se potuisse quo hoc  
confirmarent. Altera vero fabula hæc est:  
Narrarunt antistites prædicti geminas ex Ægy-  
pto columbas nigras advolasse, unam quidem  
in Libyam, alteram vero ad ipsos. Hæc fa-  
go insidens humana voce exaudita est, jubens  
ibi oraculum Jovis condere. Jovem enim  
affuturum & inde mortalibus oracula reddi-  
turum, se vero inter nuncios & interpretes de-  
cretorum Jovis fore. Eam vero, quæ in Li-  
byam abiisset, columbam, jussisse illis Ham-  
monis oraculum exstruere, quod & ipsum  
Jovis est. Hæc ex sacerdotibus illis & Dodo-  
næorum

(a) lib. 2.

næorum antistitibus Herodotus, quod tamen pro figmento ad columbas à Noacho emissas alludentes habetur.

### §. IX.

Sed missis hisce fabulosis, aliquid quod majus in re fundamentum habeat, quæramus. Patefactas primum esse oraculorum sedes sub Noachi filiorum tempus Peucero probabile videtur, in quo ostendit celebrare cœpisse Ethnicam gentem Japetum i.e. Japhet & Chamum qui multorum consensu celebrium virorum, & in his Gerhardi Vossii (b) Bœcleri (c) (qui ostendit *Arabes Chamum sub Hammone* nō titulo tanquam conditorem suum seu conditoris parentem visos coluisse) & Peuceri, (d) cultus est in Jove Hammone. Prolixiora quidem ea sunt quæ Peucerus habet, itaq; omnia exscribere nec libet nec licet. Sufficiat itaq; mihi brevibus ostendisse primam hujus rei occasionem, quæ inde nata est, quod homines prædicti temporis superstitioni dediti, impulsu ipsius diaboli, qui omnem semper movit lapidem ut gloriam Dei deformaret & doctrinam de Deo, quantum in eo esset, obscuraret, passi sint Diaboli instinctu Scholas suas, ubi vera antea exercebatur religio, habitaculaq;

Dei

(b) de orig. & prog. Idololatri, (c) histor. univers. Sal, p, m, 241.

Dei in impietatis & mendaciorum latibula  
converti, ubi dein Satanas suas blasphemias  
contumeliosas in Deum & humano generi  
perniciose eructavit & evomuit. Præcipuum  
vero fuisse vel ipsius Chami vel posterorum ejus  
Scholam in eo loco, in quo postea celebra-  
tum fuit oraculum Jovis Hammonis, non si-  
ne gravibus argumentis statuit idem Peucerus.  
(e) pari quoq; ratione in loco oraculi Dodo-  
næi sedem familiæ & Ecclesiæ Dodanum ne-  
potis Noæ ex filio Javan extitisse autumat.  
Cui etiam consentit Meisnerus (f).

## §. X.

Hinc liquet oracula prima & antiquissi-  
ma hæc duo fuisse, videlicet oraculum Ham-  
monis & Dodonæum, quorum illud in exti-  
mo sinu Libyæ apud Garamantas ultra Cyre-  
nen inter vastas & arenosas solitudines situm-  
fuit, quo propter solis intensum & exuren-  
tem ardorem, vastumq; campum vapore &  
siccitate infestum, cuivis haud patebat aditus.  
Canibysen tamen Cyri filium & Alexandrum  
Magnum adire conatos esse historiæ com-  
memorant. De hujus origine conjecturas ali-  
quot adferens videatur b. Freinsheimius ad  
Curtium (g). De modo consulendi hæcha-  
bet  
(d)e oraculis. (e) ibid. (f) Phil. Sobr. part. 2. sech. 2.  
p. m. 556. (g) lib. 4. 7.

ber Curtius (h): *Cum responsum peinur, navi-  
gio aurato gestani illum Sacerdotes; multis argen-  
tis pateris ab uiroq; latere pendentibus. Sequn-  
tur matronæ virginesq; patro more inconditum  
quoddam carmen carentes, quo propitiari Jovem  
credunt, ut certum edat oraculum.* Quo vero  
pacto responsa data sint supra §. 7. est indica-  
tum. Quin diu viguerit hoc oraculum du-  
biū non est. Post Christum illud respon-  
disse testatur Juvenalis (i):

- - - Credent à fonte relatum,  
*Ammonis, quoniam Delphis oracula cessant.*

Strabonis tamen ætate non adeo frequen-  
tatum esse, testatur ipse (k) dicens: *διόπερ  
καὶ τὸ Κύπρου χεῖδον τὸ Κηλέτειπται Χε-  
ρίσθεον, περιποτόπορον δὲ ἐττιμηζό.* i. e. Itaq; Am-  
monis Oraculum fere desertum est, quod in hono-  
re quondam fuerat. Ex Plutarcho etiam patet  
ejus tempore magis neglectum esse. Ulti-  
mum hujus interitum sub Theodosio majore  
demum contigisse narrat Prudentius:

*Nec responsa refert Libycus in Syribus Ammoni.*

## §. XI.

Oraculum Dodonæum ad Dodonam  
clarissimum & antiquissimum oppidum Mo-  
llossidis in Epiro circa nemus quernum si-  
cum erat, in quo vocales quercus crevisse pro-

B

ditum

(h) ibid. (i) Sat. 6. (k) lib. 17.

ditum est, quæ statim ubi interrogatum homines accessissent, commoverint se atq; insinuerint, expresso, quod dandum erat, responso, quæ virgæ æneos iebetes pulsarit, hos ad moderatores ictus paullatim increpuisse, & numeris ligata responsa edidisse Peucerus, qui etiam de modo consulendi hoc oraculum videri meretur. For sitan hac occasione nō injucundum fuerit cognoscere quid fuerit æs Dodonæum & qua ratione id in proverbium abierit: sicut illud, ostendente Carolo Stephano, (l) tintinabuli quoddam genus die noctiug, continuo crepitans: Unde & ad homines justo loco quaciores proverbiali metaphora transferri solet. Hujus etiam meminit Petrus Mussardus (m) dicens: In luco illo Dodonæo, appensa erant catenis in summitate quercuum, ahenea crepitacula & tintinnabula, quæ vel levissimis ventis agitata, sonitum frequentem diu noctiug, reddebat. Unde proverbium ære Dodonæo loquacior. Sed hæc multo adcuratius explicata sunt in fragmento Stephani Byzantini de Dodone quod post alios, cum exquisitissimæ eruditionis & diligentiae commentariolo suo nuper edidit rarum decus harum literarum Jacobus Gronovius, (n) Templum hujus oraculi Philippus Macedo vastasse ac incendisse fertur. postea etiam Ætolos statuis fractis dejectisq; templi ornamenti o mnes

(l) Lex, Hist, Poët, &c, tit. Dodonæ. (m) hist, Deos, fatid, (n) pag, 9 & seq,

mnes porticus demolitos esse, ipsaq; mœnia  
funditus evertisse tradit Polybius (o), inscri-  
pto reliquijs oppidi Dii, simul eversi, vulgato  
hocce jambo quem laudat ut ingeniosum hi-  
storicus:

Ὀρᾶς τὸ Δῖον, καὶ βελῷ διέτετο;  
Videsne Dium, quo jaculum pervenerit;

### ¶. XII.

Præter hæc duo, plurima quoq; alia in  
pluribus orbis terrarum partibus fuisse pro-  
duntur oracula, quorum celebriora sunt Ora-  
culum Delphicum seu Pythium, Oraculum  
Trophonium, Amphiaraï, Branchidarum,  
Oraculum Pharensi, Oraculum Apollinis  
Clarij, Oraculum Thracium, Serapidis in  
Ægypto, de quibus singulis pauca.

### ¶. XIII.

Complura quidem in Græcia adornavit  
Oracula Satanas, quod eam gentem præ cæte-  
ris in superstitionem pronam, novarumq; avi-  
dam rerum, adeoq; instituto suo callido aptis-  
simam deprehenderit. Inter reliqua vero ca-  
put extulit oraculum Delphicum, quod ad ra-  
dices Parnassi montis situm, cultu, religione,

famâ, opibus & donarijs præ cæteris celebra-  
batur, ad quod passim, auctoſe Michaële Nean-  
dro (p) ex orbe ierrorum in dubijs rebus à Regi-  
bus, principibus, rebus publicis & tandem omnibus,  
qui confilio & auxilio indigebant, quasi ad è ψeu-  
dæcælor τῶν πόνων, quod Strabo existimavit; ni-  
tabatur (q). Dicitur alias hoc Oraculum Py-  
thium, idquè uti volunt multivel à ποτε τῷ πυ-  
θεῖον vel πυντάνεον hoc est à consulendi  
usu, vel à Pythonē serpente imperfecto. Nos  
potius cum Sam. Bocharto (r) Pythonem &  
Pythium ab Heb. ἥπαδι quod aspidem denotat  
(s) cum aspides etiam usque ad draconum mo-  
lem crescant. Hinc etiam Pythiarum Phœbi  
Sacerdotū nomen deductum videtur. Appel-  
latur etiam καὶ ἐξοχὴν à præfide suo Apollini-  
nis Oraculum. Plurima enim ipsi consecra-  
ta fuere Oracula, unde varia quoq; fortitus est  
nomina, vocatur enim Delphicus, Delius, Cla-  
rius, Ptous, Didymæus &c. Horum autem  
omnium clarissimum erat Delphicum à Del-  
phis urbe Bœotiae, nisi velimus Apollinem  
Delphicum à prisca Græcorum voce οὐλόφος,  
derivari uti vult Macrobius. denotat autem  
οὐλόφος solum, eo quod interdiu stellis o-  
mnibus obscuratis, solus luceat: qua ratione  
etiam sol à latinis est appellatus. Consulenti-  
bus

(p) Synops. Chronic. (q) Geog. l. 9. (r) de animalib.  
S. S. p. 383. (s) Deut. 22.

bus hoc Oraculum statis temporibus, victi-  
mis oblatis (unde Chalcagninus eos homines  
ridens ait (t) ne grauis insaniant, magna & opima  
munera afferunt, ut scilicet carius discant ineptire)  
per Pythiam i. e. puellam tripodis insidentem  
responsa dabantur. Hæc autem Pythia, teste  
Palæphato, (u) tamdiu ex virginibus eligi  
consuevit, donec una fuit ab Echerate vio-  
lata. Tripus autem erat machina quædam  
exstructa, super quæ, notante Strigelio (x),  
sine periculo posset exsultare & oracula reddere,  
quæ cum tres bases haberet, tripodis nomen obti-  
nuit. Addit etiam ex Diodoro Siculo (y) ali-  
quantus per huic muneri virginem præfuisse: De-  
inde quinquagenariam feminam sacerdotem con-  
stitutam. Quod autem verissima responsa dari cre-  
derentur Delphis, nè à mō τείποδος proverbia-  
li figura dici cœperunt, quæ vera & indubitata  
sunt. Formam tripodis conservant nobis num-  
mi veteres passim: sed quatenus ea cum Del-  
phicæ machinæ figurâ convenerit nunc inqui-  
rere non vacat. Certum etiam definire tem-  
pus, quo cœperit hoc oraculum, nequimus,  
cum historia nulla, quæ tamen lumen hic præ-  
bere debuit, tempus hoc definiat. Eruditi  
tamen ex Homero concludunt, belli Trojani  
temporibus illud floruisse, quod Agamemnon  
illud consuluerit. Imo pluribus quam cen-  
tum ante Trojana tempora annis viguisse con-

stare ait Peucerus. (z). Idem etiam restatur  
sub Constantino a Christianis devastatum esse,  
tandemq; sub Juliano horrendâ tempestate  
disiectum & fulmine cœlitus incensum totum  
conflagrasse.

¶. XIV.

Oraculum Trophonium illustrius (nam  
illud Trophoniū quod Thebis erat, ubi Apollo  
Ismenius colebatur, obscurius fuit) a Jove  
Trophonio dictum in Lebadia Bœotiae claruit.  
Hoc Oraculum consulturis, non sine magnâ  
difficultate nudis veste alba aut purpurea in-  
dutis descendendum erat; (fuit enim id in  
antro subterraneo, horrido ac tetro) placen-  
tisq; lemures placandi, ut tuto & citra offen-  
sam dæmonum descendere gradumq; revoca-  
re liceret. Aliquot ante introitum diebus a-  
qua calidæ lavacris corpus erat abluendum,  
varijsq; sacrificijs piandum numen, hæc autem  
sacrificia Trophonio ipsi, libe~~ris~~isq; & Saturno,  
Apollini, Jovi cognomento Regi, Cereri,  
quam nutricem fuisse Throphonij asserebant,  
solemnia fuere. Hinc ad fontem Lethen du-  
cebantur, ut aqua inde petita præterita oblivio-  
ni traderent. Statua Trophonij extra tem-  
plum erecta erat loco eminentiore, ut ab o-  
mnibus coli posset, sed clathris & mucroni-  
bus undiquaq; sepra, ne quis eam contingeret,

teste

(z) de orac.

ur  
se,  
te  
m  
  
m  
lo  
ve  
it.  
nâ  
in  
n-  
a-  
z-  
n,  
m  
o,  
i,  
r,  
u-  
o-  
p-  
i-  
r,  
te  
teste Pausania (a) Plura de hoc adferunt Mus-  
sardus (b) Peucer, &c. Notatu tamen dignum  
etiam videtur fuisse creditum, eos qui in hanc  
speluncam descendissent postea ἀγελάς  
mansisse, unde in Trophonij antro vaticinari  
proverbio dicuntur, homines tristes ac tetrici,  
vid. Erasm. (c).

### §. XV.

Sequitur ex methodo nobis susceppta O-  
raculum Amphiarae quod in Attica fuit, ve-  
tustate pariter ac religione Amphiarae vatis cla-  
rum satis & insigne. Colebatur autem ubi se-  
pultus is fuit. Ibi responsa somnij specie ra-  
ro expressa, plerumq; flexiloqua dabantur.  
Hujus Amphiarae templum ab Oropijs, qui di-  
vinis eum ob divinandi artem affecere hono-  
ribus, ex candido marmore artificiose con-  
structum fuit, quod somnia captatum adeun-  
tes, corpore prius lustrato, & Dijs quorum  
nomina in aram incisa erant, ariete, (ita enim  
moris erat) macilato, pellem in terra expan-  
debant, cui incubantes quæcunq; somniassent,  
illa oraculi loco habebant. Somniabant au-  
tem ea plerumque quæ Diabolus suggerebat.  
Non cuivis tamen potestas fuit in templo dor-  
miendi, nam Thebanis interdictum fuisse scri-  
bit Herodotus (d) quod cum Amphiaraus optio-

B 4

-nem

(a) in Beot. (b) hist. Deor, fatid, (c) in adeg. (d) l. g.

nem ei dedisset, utrum malle uti se an auxiliatore; illi auxiliatorem malle se respondissent. *Amphiaron* (forsitan legendum *Amphiaraon*) dictum fuisse hoc oraculum, docet vetus statu interpres, ad Theb. (e) ubi plura vide,

## §. XVI.

Branchidarum Oraculum nomen sortitum & à Brancho Apollinis, uti putat Mussardus filio, aut, quod Valesius dicit, ad Ammianum Marcell. (f) amasio, quem divinitate donatum ac in consortium Deorum receptum, quod vaticinandi excelluisset peritia, possessionem Oraculi & cultus Apollini destinasse ac legasse fama fuit. Vnum idemq; fuisse Oraculum Didymazum & Branchidarum auctor est Pomp. Mela. (g) appellatum alias fuit Evangelidarum Oraculum, ab Evangelo Branchi successore. Delubrum ipsum sumtu & opibus cum Delphico certans, à Mileto metropolijoniae octodecim, ab Jonico littore vinti stadijs abfuit. Hoc primum à Milesiis exstructum, Xerxem in expeditione suâ in Graeciam incendio delevisse, Strabo testatur (h). Post riuis vero splendidius adhuc monitu Oraculi adornatum, quamdiu manserit haud adeo certum est. Vivente tamen adhuc Constantino ex eo loco ambiguo responso dece-

(e) l. 8. v. 206. (f) l. 29. p. m. 382. (g) l. 47. (h) l. 14.

ptum esse Licinium Peucerus tradit. De Diocletiano vide sis Lactantii librum nuper repertum de mortibus persecutorum (i) Plura de hoc oraculo cognoscere cupienti suppeditant ex Strabone Jamblico aliisq; memorati viri docti, præserium Valesius.

### ¶. XVII.

Nec adeo obscura erant alia nonnulla Oracula, scilicet Oraculum Pharense in Græcia, Pharis enim homines credebant simulacrum Mercurij Oracula reddere. De hoc Oraculo modoq; ejus consulendi Ant. van Dalen (k) ex Strabone (l) ita: *Proximo ipse loco oraculum est. ante (Mercurij) Signum Vesta, & ipsa Marmorea: appositæ ei sunt plumbo ferruminatae & neæ lucernulae. Qui DEum consulunt, Vestam primum thure incenso placant, deinde oleo infuso lucernas accendunt. Tum vero in ara dextera parte nummum patria nota signatum (appellant æream) dedicant. Ubi quod ex usu fuerit interrogavit, aurem simulacro admoyer; inde è foro abiens manibus aures premit. Ubi è foro excepsit, amotâ manu, quam primum excepit vocem, eam sibi Oraculi loco ducit. Oraculum Apollinis Clarij in Jonia juxta Colophonem de quo Tacitus (m) sic differit: Non femina illic ut apud Delphos, sed certus è familijs, & serme Mileto acci-*

B 5

tus

(i) cap. II. (k) dissert. de Orac. p. 335. (l) lib. 7.

(m) annal. I, 2, cap. 54. p. m. 239.

ius sacerdos, numerum modo consultantium & nomina audit: tum in specum degressus, haustâ feni-  
tis arcani aqua, ignarus plerumq; litterarum ac carminum, edit responsa versibus, compositis super rebus quas quis mente concepit. Oraculum Thracium quod in honorem Liberi patris celebra-  
batur. Oraculum Cereris erat apud Patras, ubi templo fons quidam inerat, ex quo mor-  
borum tantum eventus cognoscerent hac sci-  
licet ratione, ut suspenso Speculo tenui funicu-  
lo demisso utrum convalesceret ægrotus nec  
ne, divinarent. In Laconia juxta Lacedæmonem erat Oraculum Pasiphææ, quod per somni-  
um responsa dedisse, patet ex Ciccione. de hoc  
variæ etiam apud Poëtas fabulæ. Apud Bu-  
ram fuit Oraculum Herculis, ubi consulentes  
ex tabula per talos Oraculi sortes accipie-  
bant. De ceremonijs hic observatis vid, Pau-  
sanias (n). Nec incelebre fuit Oraculum Apollinis Diradiotæ apud Argivos, ubi immolato  
agnō idq; singulis mensibus, mulier fatidica,  
eui cum viro consuescere interdictum erat,  
sangvine victimæ libato, furore Phoebeo affla-  
ta est. Satis etiam clarum in Ægypto fuisset  
Oraculum Apis bovis constat, qui consulenti-  
bus, non ut alia Oracula, responsa dabat, sed  
si manu ab ijs oblatum pabulum sumisset,  
lætos, si vero aversaretur, adversos denun-  
ciavit eventus. Plura de hoc Eusebius (o)

Plinius

(n) in Achaicis (o) præp. Ev. I, 9. c. 27.

Plinius [p] Vossius [q]. multa quoq; alia fuerant in orbe terrarum Oracula, quorum omnium numerum inire, non permittit instituti mei ratio, ne dum singula isthæc describere. vid. Pausan. [r] Voss. [s] Liv. [t] Sveton. [u] &c.

### §. XVIII.

Quam vero his Oraculis consulendis deti fuerint gentiles, nunc Deo propitio, vendendum erit. Græcorum hoc in negotio superstitione partim ex superioribus, partim etiam nunc exemplo uno altero clara evadere poterit. Lacedænonij quanti Oraculorum consilium fecerint, vel ex Cornel. Nep [x] liquet, qui dicit *Lacedæmonios omnia ad oracula referre conservisse*. Quin & Athenienses quantum Oraculis adhaerent & ex Justino passim (ut alios jam taceam scriptores) & etiam ex hoc liquet, quod ijs induci se passi sint, *Androgei cædes expiari non posse, ni Athenienses quot annis septenos adolescentes & totidem pueras in Cretam, Minotauro devorandos mitterent, teste Muslardo* [y]. Pari quoq; modo quemadmodum reliqui Græci decepti sint, itidem ex Justino [z] patet & historicis aliis. Extra vero Græciam vagantibus occurrit (ut brevitatis caussa

(p) l. 3. c. 46 (q) Theol. gent. (r) Geogr. passim. (s) Th. gent. l. 1. c. 31. & 32. (z) 45. 27. (u) in Tib. c. 14. (x) vit. Lyland. c. 3. (y) de præcognit. fut p. 22. (z) l. 2. c. 6. l. 3. c. 4. l. 16. c. 3. &c.

causa multa alia taceamus) Julianus Apostata,  
qui summa cupiditate futura cognoscendi ar-  
sit. Nihil aggressus est antequam Dæmones  
eorumq; nefaria oracula consuluisse: à qui-  
bus tamen ita deludi se passus est, ut cum qui-  
busdam fallacibus & ambiguis responsis mis-  
erum hominem ad se rapuissent, propinquam  
tamen mortem ipsi significare nunquam po-  
tuerint, quemadmodum Gregor. Nazianzenus  
(a) dicit, pleraq; etiam Oracula aperte falsa  
sunt cognita, teste Nicephoro (b) Hic tamen  
mihi vix temporo, quin Oraculum de morte  
Juliani editum, quod itidem habetur apud Ni-  
cephorum (c) ostendam.

Atq; ubi Romanis Persas deviceris armis,  
Usq; Seleucæam bello progresso ad urbem,  
Cœlesti tum te sublatum turbine currus,  
Evèhet ignivomus: magnoq; reponet O-  
lympo:

Defunctum curis hominū duroq; labore.  
Et patriam ætheriæ lucis remeabis ad aulā,  
Unde caduca hominis progressus membra  
petisti.

Verum apud me potior habetur Nazianzeni  
auctoritas: hæc autem Nicephori, ut alia plu-  
rima, valde suspecta. Plura de hoc Juliano  
allata à Jacobo Bilio (d) videantur.

### §. XIX.

(a) in Orat. Invect. (b) l. 10. c. 29. (c) ibid. (d) in  
in Scholijs ad orat. Nazianz,

## §. XIX.

Hic tamen notari meretur, haud omnes gentiles hæc Oracula æque suspexisse; Quin oculatōres eorum vanitatem hanc arguebunt, subolebant enim ijs horum & totius paganicæ vaticinationis Strophæ, unde disertissimus ille Romuli nepotum Cicero vanissimam esse docet & Icite traducit hanc præscientiam (e); ubi, inquit, præscientia vatum, harriolorum, haruspicum ex animalium exitis, è fulguribus, ostentis, auspiciis, Oraculis, sortibus, somniis &c. Ibidemq; laudat illud Catonis, qui mirari se ajebat, quod non rideret haruspex, haruspicem cum vidisset. Quota enim quæq; res, inquit, prædicta ab his evenit? aut si evenerit, quid afferri posset cur non evenerit?

## §. XX.

Quibusvis quidem populis consulendi hæc Oracula potestatem fuisse verisimile est; non tamen quovis promiscue tempore id fieri fas erat, nefastus enim vocem non edidit nec emisit (f) Hinc Virgilius etiam (g) ait:

Non hoc ista sibi tempus spectacula poscit:  
ad quem locum notat Servius Apollinem sex  
mensibus apud Lycios, & apud Delon sex de-  
disse responsa.

## §. XXI.

(e) l, 2, de divin. (f) Plutarch. in Alex, Magn, vii,

(g) l, 6, Aeneid. v, 37.

## § XXI.

Quomodo vero constituta fuerint hæc dæmonum responsa, nunc paucis ostendendū erit. Pronunciata sunt fere responsa metris Græcis scite admodum & argute; ambiguatime & flexiloqua plerumq; fuerunt, cuius rei caussam monstrat Mussar. (h) ha attemperabantur, inquit, verba ut quocunq; res caderet, videretur verum dixisse. Quod paulo clarius & prolixius confirmans Vossius (i) ait: quia dæmones ipsi futurorum contingentium nesciij, subtili quidem sed saepius fallaci conjectura niterentur. Quare & dæmonibus verbu opus erat obscuris & perplexis, quo Oracula male intellecta crederentur, si eventus non responderet. Nec minus elegantia super hac re sunt verba Peuceri hunc in modum differentis: *Etsi ergo dæmones de ijs*, que intendunt ipsi tentant aut gubernant, possunt Oracula interrogari reddere: tamen quia Deus mirabiliter, arcano & ignoto nobis consilio alias moderatur inhibet ac restringit conatus & consilia eorum, certis limitibus praefixis, alias laxat habenat velut connivens, non semper, quem eventum foritura sint prospiciunt: Idcirco responsa, que redundunt, vel ænigmaib; implicant, vel ancipitibus amphibolijs discerpunt & obscurant. Et paulo post addit: *Interdum cum norunt securuos e-*

*venitus*

(h) dissert. de div. &amp; oracul. (i) Idol. gent. l, 1, c, 6,

reutus, tamen quia mendacijs & irrefatione ac dece-  
ptione nostri delectantur, vel dubijs vocibus aut pi-  
dibus anticipitibus vexant homines.

## §. XXII.

Jam puto non intempestive in medium  
a me proferri aliquot exempla hujus generis  
responsorum, nam omnia, quæ apud histori-  
cos habentur, adducere brevitati studenti nec  
libet nec licet. Tale est illud quod Crœso Ly-  
derum Regi de belli, contra Cyrusum Persarum  
Regem, exitu quærenti datum est:

Κροῖσος Ἀλυν Διεβάς μεγάλην ἀρχὴν κα-  
τελύσει.

Crœsus Halyn (fluvium) transgressus ma-  
gnum regnum dissipabit, vel ut alij:

Crœsus Halin penetrans magnam perva-  
ret opum vim...

Si enim Crœsus viciisset, hoc volebam, dixisset  
dæmon te hostiles copias profligaturum. Sed  
victus est Crœsus; id ipsum volebam, ait, te  
regno detrusum iri: per stuporem autem  
mentem meam non assecutus es. Hujus et-  
iam farinæ est quod Pyrrho Pythia sacerdos  
respondit;

Ajo de Æacida Romanos vincere posse.

Ubi dubium, an vincere regat casum quartum  
te, an Romanos; atq; adeo an Æacides i. e.  
Pyrrhus, Romanos victurus esset, an vero  
contra

contra. Hoc tamen ænigmæ Romanæ eloquentiæ parens (k) totum ut fictum rejicit, quod Apollo Pyrrhi temporibus facere versus desierit. Tale etiam resporsum Atheniensibus tempore belli cum Xerxe exhibitum est, inter alios versum hunc exhibens :

Tεῖχος τειτορέεις ξυλίνοις διδοῖς ἐπύοντα  
ζευς,

Jupiter è ligno muris Tritonida donat.  
vid. Herod. (l) Quod Oraculum Themistocles exponens, dixit salvam civitatem Atticam futuram, si relicta urbe Athenienses se suaq; committerent navibus. Obscurum etiam Oraculum Cyro majori exhibitum est, quod ex Philostrato (m) Neander (n) recitat: Κύπε τὰ ἐμα ργὴ οὐ. Cujus Oraculi hunc sensum esse dicit Neander: O Cyre quem admodum ego Orpheus perij olim discerpius a mulieribus Thracenisbus; ita te deperdet Thamyru Scytharum Regina. Plura vide apud eundem Neand. ubi etiam plura flexiloquorum habentur exempla.

### S. XXIII.

Diximus ambigua & obscura fuisse hæ responsa, adeo quidem ut pro certo charactere ambiguatatem eorum habuisse videatur

Casau-

(k) l, 2, de divin. (l) l. - cap. 14. (m) in heroicis in Philoctete, (n) synops. Chr.

Casaubonus, quod colligi posse videtur ex his verbis: *Omnia hujus generis sive Oracula, sive enunciata quo apertiora, eo fieri sibi suspectiora.* Observandum tamen est non-nunquam rarissime tamē sine ambagibus Dæmones respondisse, ea, fine dubio, de causa, ne se suspectos redderent averterentq; homines ista deceptione. Exemplum habemus apud Nepotem (o) Ubi Pythia Atheniensibus deduce consulentibus nominatum. (i. e. ut interpretatur b. Schefferus (p) non per obscuras descriptiones sed ejus nomine prolatu) præcepit, ut Miltiadem sibi imperatorem sumerent. Id si fecissent, incepta prospera esse futura. Cui etiam rei talis, qualem prædicti aliquin mendax Spiritus, respondebat eventus. Dixeris autem hic Diabolum futura non scire, cum id solius sit Dei proprium, Esai. 41. v. 23 & ipse Apollo, teste Cœlio Chalcagnino, (q) fateatur futurorum se ignarum esse, dicens:

*Quid frustra petitis, non nostrum est scire futura.*

Ubi sciendum erit, futura in se ac sua natura scire nullum posse, præter eum qui simpliciter omnia potest. Ex revelatione vero & ex suis caussis futura cognoscere non denegatum est rei creatæ, adeoque nec Diabolo, quod fusius in eleganti sua de futurorum præ-

C

cogni-

(o) Miltiad, vit. c. i. (p) in Lect. Cornel, ad h. l.

(q) tract. de Orac,

cognitione dissertatione antea non semel citatus Mussardus ostendit'.

### §. XXIV.

Templa Oraculorum seu responsorum officinæ in qualibus regionibus præcipue & quomodo constitutæ fuerint, jam paucis videndum. In regionibus montanis, nec non ijs quæ abundabant speluncis, cryptis ac cavernis hæc adornata ut plurimum tempa, ijsq; eorum septa superstructa fuisse, nobis historiæ suppeditant: In quibus regionibus facile excellebat Boeotia, quæ, teste Plutarcho, Oraculorum olim erat feracissima; quibus tanto meliorem præbuit hæc occasionem, quanto magis abundabat montibus, fontibus, lacubus, cavernis atq; antris uti ex Pausania, Strabone alijsq; Geographis ostendit Ant. van Dale<sup>r</sup>, qui etiam addit quam plurima fuisse antra, Speluncas, meatusq; subterraneos per totam Græciam, Italiam, Asiam atq; alias regiones barbaras, quæ ideo huic superstitioni maxime idoneæ repertæ sunt. Vnde liquet has responsorum officinas è lapidibus vel lignis artificiose exstructas non semper fuisse, sed, uti de Oraculi Delphici templo Justinus<sup>(s)</sup> loquitur *eas præcipitia & naturalia præsidia defendisse*. In occultiore ac remotoiore horum templo.

rum

(r) dissert, 2, de Orac. (s) l, 24, c. 6.

rum parte penetralia fuere, quæ a Græcis adū-  
tæ dicebantur, inde nempe quod præter sacer-  
dotes nemini ad illa aditus live accessus pate-  
ret. Plura de hisce locis ac templis van Da-  
len. (t).

§. XXV.

Quousq; vero durationis suæ terminos  
extenderint hæc oracula, videtur haud adeo  
certum esse, cum etiam hic in variarum diver-  
tia sententiarum abeant Scriptores. Quidam  
enim servatoris nostri Christi tempore, non-  
nulli circa exitum Apostolorum, alij sub Tra-  
jano, nec de sunt qui post Trajani tempora de-  
mum ea conticuisse putent. Hornius (u) circa  
Christi tempora oracula cessare cœpisse ex Por-  
phyrio statuit, ita tamen ut plurimum cessar-  
int, non tamen omnia. Addit autem statim ex  
Strabone &c. circa excessum apostolorum peni-  
tus omnia conticuisse, cui etiam adstipulatur  
Spanhemius (x) dicen-, incidisse cessationem O-  
raculorum, cuius illustre initium in silentio Apol-  
linis Delphici, fere circa Christi exhibiti tempora,  
aut nulla amplius, secundum M. Tullium cui vilia  
nec ēp̄pet̄ edentis Oracula, secundum Plutar-  
chum; Consummatum autem, inquit, hoc silen-  
tium fuit circa excessum Apostolorum, omnibus  
tum Oraculis silere iussus, ex Juvenali, Plutarcho,  
Lucano, alijsq; non differtibus olim Celsis, Por-  
phyrijs.

(t) de Orac. (u) in hist. Eccles; (x) hist. Eccles.

phyrijs, adverjarüs Christiani nominis. Nec consuli tamen à superstitionis hinc inde desierunt haec sequenti aetate. Verum cum alij exemplis non paucis ostendant haec ulterius durasse, videtur debimur, uti Spero, non temere facere, si album his addamus calculum. Inter eos autem sunt Peucerus & Mœbius, qui ad Julianum apostatam usq; Oraculorum durationum extendunt. Si fides quoq; habenda sit Theodoro (y) Julianus cum bellum adversus Persas gerere in animo haberet ad omnia oracula, quæ erant intra fines Romani imperij consula homines e suis summa benivolentia sibi conjunctos misit. Ipse vero supplex oraverat Apollinem Daphnæum, ut ostenderet quæ sibi essent eventura. His etiam fidem adstruunt ea, quæ Nicephorus habet (z): *Aliatum quoq; qvum Oracula simul & seorsum omnia respondissent, imperatorus avunculum Julianum agrum meritum non esse, responsis ipsis legendis, arumnose & miserabiliter uvitam finiit.*

## §. XXVI.

Ferunt etiam hunc Julianum duo Oracle restaurare conatus esse de quo Camerarius in meditationibus historicis ita (a): *Oraculum Apollinis quod nato Christo sicut & reliqua, sublatâ potestate tenebrarum, virtute veræ lucis obmutuerat, instaurare decrevit Julianus Apostata, ad hanc*

(y) l. 3. c. 9. (z) l. 10, s. 26. (a) cap. 59. Cent. 1.

hanc rem peragendam Oribasio medico ac quæ-  
store suo Delphos misso, qui cum eo pervenisset, &  
opus inchoasset, eum tale à dæmonе oraculum ac-  
cepisse refert Cedrenus:

Corruit artifici varie Cortina labore  
Constructa: hoc Regi redeuntes dicite vestro:  
Nec casa, nec Phæbi reddens Oracula laurus  
Ulla super, nullæ veniunt à fonte loquelæ,  
Extincti laticesq; profunda silentia servani.

Verisimile tamen videtur, horum omnium  
quæ post Christum fuerant, Oraculorum vim  
minorem fuisse, fractam scilicet ac diminu-  
tam per Servatoris nostri Christi in mundum  
adventum, tandemq; per efficaciam Evangelij  
ejus in mundo prædicati, prorsus ea extincta  
& extirpata esse. Atq; hanc veram esse caus-  
sam putamus cur Oracula desiverint, quod nec  
dissententur gentilium nonnulli, & in his Por-  
phyrius, dicens (b): *Ex quo Jesus colli cœpit,*  
*communem ac publicam Deorum opem nemo sen-*  
*tit: cujus etiam versus allegat Eusebius (c);*  
quorum hic sensus est:

*Ablata est Pythiæ vox haud revocabilis ulli  
Temporibus longis etenim jam cessit Apollo.*

Quibus etiam hi vulgati convenient:

*Me puer Hebræus jubet hinc Rex ille Deorum,  
Tartareas remeare domos, hac æde relicta.*

*Post ergo oratenens, altaria nostra relinquas.*

Huic etiam caussæ accedit alia, quod tum tem-

poris

(b) Euseb. præp. Evang. I. 5. c. II. (c) cap. 8.

poris politiores & minus creduli esse cœperint homines, teste Cicerone (d). Tantum de hâc superstitione gentilium, quam intuens nos tanto lubentius Deo Opt. Max. gratias immortales habeamus, nobisq; meram illam et verè paterna erga nos bonitate religionem contigisse gaudemus, qua nos ex cœlo respi- ciens ex crassorum errorum æternæq; mortis tenebris eductos, in clara cœlestis veritatis luce, æternæq; salutis spe ob Christum Servato-rem nostrum collocavit. Quo nomine ipsi, qui nobis hoc meruit cum Patre & Spiritu  
Sancto sit laus, honor, & gloria in secula seculorum, Amen.!

(d) I. 2. de divin.

---

Ad Pereximum

Dominum JONAM COLUMBARIUM,  
de Oraculis eruditè differentem, Amicum  
singulariter honorandum!

**Q**uam fuerit svetum dubiæ penetralia sortis  
Consulere antiquis, fatidicosq; specus?  
Utg; parum cauti reputarint pectoris omne  
Propositum, quod non suaserat ipse Tripus;  
Hocce COLUMBAGRI, nobis tua charta resignans  
Ingenii prodit pignora certatui.  
Perge poli ductu, JONA, ad pulcerrima niti:  
Ipse Pater veri præmia vera dabit.

Cum calidissimo omnigenæ prospere  
speritatis voto, hæc posuit

Jonas Petrelius

In eruditam Pereximii  
Dn. COLUMBAGRII  
de ORACULIS Dissertationem

ī my ega ppa:

PLangite nunc Tripodes querula m̄q; remit-  
tite vocem,,  
Punica vestra fides tecta, recta jacet.

Gratulabundus posuit

P. TILLÆUS.

---

SILEANT ORACULA DELPHIS.



Inverso tripodi residet palmata columba:  
Hanc oleæ decorat ramus honore jacer.

Everes

*Eversos tripodes cum tu monstrasti docesq;  
Docte COLUMBAGRI, palmam oleamq;  
Non Anchisiadæ qualem dedit ipsa Sibylla;  
Sed quam Noachopulcra columba tulit.  
Ergo feras oleam posthaec; sed pulcrior inde  
Te manet in cœli palma canente choro!*

Sic Amico medullitus dilecto, cum  
eruditam de Oraculis disserta-  
tionem publicaret, gratulari  
pergebat

Daniel VVallenius.

---

*Quid possit pietas, candor, quid vespere  
lumen,  
Scripta, COLUMBAGRI, næ Tuatessa probat.  
Detegis ingenuè, sceleris quos struxerat  
auctor  
Horrendos tripodes diraq; fata dolis.  
Est Deus omnipotens rectorque, satorque; si-  
ne illo  
Veridico dignus munere nemo fuit.  
Plaudit amor veri: fallax nam corruit urna;  
Et studio recti candida corda favent.  
Gratulor inde Tibi, votumq; fideliter addo:  
Dirigat orsa DEus! prosperet aëta DEus!*

*Hac prolixo animo, ut us cala-  
mo festinante, adjecit*

Iohan: G. Gezelius.